

інноваційного мислення серед здобувачів, що є ключовим для їхнього успіху в майбутній кар'єрі. Таким чином, інвестиції у створення та підтримку інноваційного освітнього середовища ЗВО є важливим кроком у покращенні якості вищої освіти, підготовки кваліфікованих фахівців та розвитку суспільства в цілому.

Список використаних джерел

1. Гораш К. В., Боднар А. М. Інноваційне освітнє середовище закладу вищої освіти як система підготовки студентів до навчання впродовж життя. *Наука і техніка сьогодні*. 2024. № 4 (32). С. 537-550. URL: <http://188.190.33.55:7980/jspui/handle/123456789/13438>.
2. Гораш К. В., Боднар А. М. Особливості створення інноваційного середовища закладу вищої освіти. *Професійно-прикладні дидактики*. 2023. № 1. С. 29-34. URL: <https://doi.org/10.37406/2521-6449/2023-1-5>.
3. Григораш О. Освітнє середовище закладу освіти: інноваційні стратегії розвитку. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 4 (32), С. 906-915. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-4\(32\)-906-915](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-4(32)-906-915).
4. Кремень В. Г. Інноваційність як вимога часу. Товариство «Знання». 2020. URI: <https://znannya.org.ua/index.php/novini-znannya/nauka-i-suspilstvo/56-filosofiya/286-innovatsijnist-yak-vimoga-chasu>.
5. Теорія і практика професійного становлення фахівця в інноваційному освітньому середовищі : монографія / кол. авт. ; за заг. ред. проф. Н. П. Волкової, О. О. Лаврентьєвої. Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2023. 498 с. URL: <https://ir.duan.edu.ua/server/api/core/bitstreams/cfb742d8-05bc-4502-86ad-46bb93ea223a/content>.

Л. М. Петренко

доктор педагогічних наук, професор
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України

ЦИФРОВА КУЛЬТУРА У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

В умовах тотальної цифровізації суспільства цифрова культура набуває особливого значення як світоглядна основа трансформації у професійній діяльності викладачів закладів вищої освіти. Цифрові трансформації змінюють не лише способи організації праці, а й саму її сутність, формуючи нове цифрове середовище, що потребує розвитку професійно-цифрової компетентності. Теоретичне обґрунтування базується на аналізі категорії «цифрова культура» як культурологічного, соціологічного і технологічного феномена, що вивчається у контексті різних наукових дисциплін. Методологічно дослідження спирається на компетентнісний підхід, який розглядає цифрову компетентність як інтегративну якість педагога, що поєднує знання, уміння, цінності та здатність до саморозвитку.

Метою дослідження передбачалось визначити рівень сформованості цифрової компетентності викладачів у структурі їх готовності до вдосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін у закладах вищої освіти.

Дослідження здійснено на основі аналізу наукових джерел українських і зарубіжних авторів, нормативних документів, освітніх стандартів, а також практико-орієнтованих моделей цифрової компетентності. Використано узагальнені результати опитування, проведеного в рамках виконання науково-дослідної теми «Система вдосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін у закладах вищої освіти» (РК № 0125U000494), що дало змогу виявити актуальні запити викладачів щодо професійного зростання в цифровому освітньому процесі.

Науковими розробками з проблем розвитку цифрової культури в освітній галузі в Україні займаються О. Базелюк, С. Базиль, А. Бугрін, Л. Гаврилова, Н. Кінах, В. Ковальчук, О. Лаврентьєва, Ю. Пятковська, Н. Рубльова, С. Русаков, Л. Скрипник, Я. Топольник, Ю. Трач та інші. Роль цифрової компетентності в діяльності сучасного викладача закладу вищої освіти розкрита в наукових працях О. Кучерявого, О. Лавріненка, Л. Петренко, Л. Султанової, О. Тринус та інших вітчизняних учених.

У контексті міжнародних досліджень, результати вивчення наукових розвідок зарубіжних учених дозволяють глибше осмислити виклики, пов'язані з нарощуванням онлайнових, гібридних та змішаних моделей навчання. Зокрема, А. Cattaneo, Ch. Antonietti та M. Rauseo розробили концептуальну модель професійно-цифрової компетентності педагога, яку досліджували у практико-орієнтованому аспекті педагогічної освіти [2]. Наш інтерес до цієї моделі зумовлений її акцентом на здатність викладача моделювати предметно-орієнтоване освітнє середовище та індивідуальну траєкторію навчання студентів, що є важливими складовими цифрової культури сучасного педагога.

Кожен із зазначених авторів висвітлює власні підходи до вивчення означеної теми, акцентуючи увагу на різних аспектах цифровізації освітніх процесів, формування цифрової компетентності та цифрової культури майбутніх фахівців у закладах вищої освіти, педагогічних та науково-педагогічних працівників.

У процесі дослідження встановлено, що цифрова культура викладача закладу вищої освіти розвивається на основі цифрової компетентності, яка охоплює здатність до: моделювання предметно-орієнтованого освітнього середовища; індивідуалізації навчання; ефективного використання цифрових інструментів; забезпечення інформаційної безпеки та захисту персональних даних; дотримання норм авторського права, критичного мислення в цифровому середовищі.

Запропоновано розглядати цифрову компетентність у складі цифрової культури викладача закладу вищої освіти як ключовий компонент готовності викладачів до вдосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін, що зумовлює необхідність її постійного розвитку відповідно до викликів цифровізації, оновлення змісту освіти та потреб педагогічної практики.

З огляду на теоретичні засади та концептуальні моделі професійно-цифрової компетентності, важливо було дослідити реальний стан сформованості цифрової культури викладачів закладів вищої педагогічної освіти, адже саме вона є

інтегральним показником їхньої готовності до професійної діяльності в умовах цифровізації.

Для оцінки рівня розвитку цифрової культури було проведено опитування з метою виявлення рівня сформованості цифрової компетентності викладачів у структурі їх готовності до вдосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін. Узагальнення його результатів показали, що:

- найнижчий рівень мають 1,4% респондентів;
- низький рівень – 5,2%;
- середній рівень – 27,8%;
- вище середнього рівня – 38,6%;
- високий рівень – 27,1% [1].

Ці дані свідчать про позитивну динаміку у впровадженні цифрових технологій у викладанні психолого-педагогічних дисциплін. Водночас, майже третина опитаних (27,8%) відзначили лише середній рівень своєї готовності застосовувати цифрові інструменти у викладанні, що зумовлює актуальність подальшого підвищення цифрової компетентності. Крім того, низький і найнижчий рівні цифрової компетентності зафіксовано у 6,6% викладачів. І хоча ця частка є незначною, вона вказує на наявність проблемної групи, яка потребує особливої уваги в контексті професійного розвитку.

Резюмуючи зазначимо, що цифрова культура викладачів закладів вищої педагогічної освіти поступово формується та демонструє позитивну динаміку. Водночас наявність викладачів із середнім, низьким і найнижчим рівнем цифрової компетентності (загалом 34,4%) вказує на необхідність системної підтримки та цілеспрямованого підвищення рівня їхньої цифрової культури. Це особливо актуально в умовах цифровізації освіти, яка вимагає від педагогів не лише технічної обізнаності, а й глибокого розуміння етичних, культурних і професійних аспектів цифрового середовища.

Список використаних джерел

1. Петренко Л. М. Самооцінювання готовності викладачів до удосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін: актуальність досліджень для України. *Alfred Nobel University Journal of Pedagogy and Psychology*. 2025. № 1 (29). С. 179-190. DOI: <https://doi.org/10.32342/3041-2196-2025-1-29-16>.
2. Cattaneo A. A., Antonietti C., Rauseo M. How digitalised are vocational teachers? Assessing digital competence in vocational education and looking at its underlying factors. *Computers & Education*. 2022. № 176. P. 104358. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2021.104358>.